

Підготувала Сидоренко Наталія Василівна

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Мета: систематизувати й узагальнити знання, здобуті учнями в середніх класах, про правопис слів із ненаголошеними голосними; формувати орфографічні навички, культуру усного і писемного мовлення; удосконалювати вміння знаходити й виправляти орфографічні помилки в писемному мовленні; виховувати в учнів повагу до особистості, пошану до рідної землі; розвивати критичне та логічне мислення; через дидактичний матеріал вчити відчувати красу рідної землі.

Тип уроку: урок систематизації знань, формування практичних умінь і навичок формування мовної концепції.

Цілі (очікувані результати).

Знати:

- Відомості про голосні та приголосні звуки;
- Правопис ненаголошених голосних;
- Складні випадки правопису ненаголошених голосних;
- Орфоепічні норми;
- Способи перевірки правопису ненаголошених голосних.

Вміти:

- Визначати орфограму «Ненаголошених голосних»;
- Знаходити орфограму в текстах;
- Робити висновки й узагальнення щодо даної теми.

Створення позитивного настрою читання поезії М. Рильського «**Мова**».

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухайтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:

Це пишний яр, а не сумне провалля;

Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля,
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтеся доглядать свій сад.

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

Що ми знаємо?

- Правопис ненаголошених голосних вивчається у розділі мовознавства «Фонетика»;
- Ненаголошені голосні перевіряються за орфографічним словником.

Про що хочемо дізнатися?

Способи перевірки ненаголошених голосних.

1. Щоб перевірити правильність написання слів, треба змінити наголос аби, ненаголошений п

с	е	стра – с
---	---	----------

в	е	ликий – в
---	---	-----------

т	и	хенький – т
---	---	-------------

р	о	зумний – р
---	---	------------

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

г	о	лубка – г
---	---	-----------

1. **Е** пишеться, якщо ненаголошений голосний випадає

віт	е	рець – вітру,
-----	---	---------------

трав	е	нь – травня.
------	---	--------------

1. **Е** пишеться у сполученнях – *ере*, □ □ .

смерека, береза, шелест, ожеледь

1. **Е** пишеться в суфіксах - *ен(я)-*, -

коз	е	ня, доруч
-----	---	-----------

1. **Е** пишеться в закінченнях дієслів / дієвідмін.

кажеш, ідеш, пишеш, читаєш, малюєш.

1. **И** пишеться в закінченнях дієслів // дієвідмін

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

креслиш, дзвениш, гримиш, чистиш, сушиш.

1. **И** пишеться в суфіксах **-ив, -ик, -и**

печиво, згарище, вуличка, кошочок, зворушливий, вінчик.

1. **И** пишеться в ряді слів у групах звуків **-ри, -ли**

бриніти,

гриміти,

тривожити,

дрижати

1. В інших випадках – перевіряти за словником

К и шеня, п

але видиво, куриво.

Перевірити речення, вставити пропущені букви. Підкреслити орфограми.

Для нас рідна мова – це не тільки дорога спадщ...на, яка об'єднує в собі народну мудрість, виробл...ну д...сятками й сотнями поколінь. Це наша гордість, бо все, що створ...но нею, увійшло в скарбницю загальнолюдської культури.

Людина, яка не люб...ть мови рідної мат...рі, якій нічого не промовляє рідне слова, це людина без роду й плем...ні. Мова є найг...ніальнішим наслідком мат...ріальної і духовної діяльності багатьох поколінь, а кожне створ...не слова – це символ сформованої ідеї, вирвор...ної у в...ликих зусиллях людини проникнути у світ природи, у самому себе.

Які правила застосовували при виконанні завдання?

Записати слова вставляючи пропущені букви. Доберіть, де це можливо перевірені слова.

Розд...влятися, кр...вавий, стр...міти, т...рплячий, д...шевий, зб...р...гти, б...р...жливий, пов...ртатися, ущ...мити, неприм...ренний, справ...длиий, м...нулий, тр...мтіти, дзв...нитьть, ос...литися, зв...чайний, гр...міти, дж...р...ло, вс...р...дині, в...селка, ш...л...стіти.

Робота з підручником

Вправа 48 с. 45 (Глазова О., Кузнєцов Ю. □ Українська мова : Підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. Академічний рівень.– К : Зодіак – ЕКО, 2010)

Спіймай помилку!

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. З'ясувати, в якому рядку на місці пропущеної букви в усіх словах слід писати **и**.

а) дзв...ніти, тр...вати, бер...гиня, т...ша;

б) хлоп...ць, с...рота, в...черя, скр...піти;

в) л...вада, в...лич, ш...рокий, к...шеня;

г) кр...ниця, бр...ніти, р...торика, с...рена.

1. В усіх словах пропущено букву **о** в рядку.

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

а) д...ректор, справ...длиний, св....сток, ч...мпіон;

б) б...реза, оз...ро, сем...ро, дж...р...ло;

в) тр...вога, кр...вавий, кл...котіти,;

г) с...пілка, з...л...то, г...сподар, т...вар.

1. У якому рядку на місці пропущеної букви в усіх словах пишеться **и**?

а) ап...льсин, р...дина, чер...вик, п...чера;

б) д...пломат, ол...нь, п...ріг, абр...кос;

в) здр...гатися, опт...міст, зал...вати, м...нулий;

г) гр...бінець, він...грет, в...шневий, ш...лест.

1. З'ясувати, в якому рядку на місці пропущеної букви в усіх словах слід писати **е**.

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

а) дж...р...ло, щ...бети, в...сло, вер...с;

б) с...рена, скр...піти, ст...хати, хр...бет;

в) з...леніти, д...путат, зат...шок, св...сток;

г) гол...с, п...года, кр...шити, в...р...сень.

1. Позначте рядок, в усіх словах якого на місці пропуску треба писати **е**.

а) жов...нь, ос...ні, бр...ніти, хлоп...ць;

б) вер...сневий, кл...котіти, тижд...нь, т...мніти;

в) л...стопад, майст...р. кл...новий, зуп...нити;

г) з...рновий, бл...сучий, чов...н, кор...неплід.

1. Позначте рядок, в усіх словах якого на місці пропуску треба писати **и**.

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

а) в...ликий, мід...л, леб...диний, ч...мпіон;

б) кл...котіти, бр...ніти, тр...вога, ол...нь;

в) кр..вавий, х...тренький, заст...лати, майст...р;

г) в...шневий, кр...жаний, бл...щати, скр...піти.

ПРАЦЮЄМО САМОСТІЙНО!

*З'ясувати, який спосіб слід застосовувати для перевірки вживання ненаголошених **е, и** у словах*

: тижд...нь, рів...нь, п...нал, л...мон, т...атр, р...зумний, зам...рзати.

1. Змінити форму слова, щоб сумнівний звук став наголошеним.
2. Дібрати спільнокореневе слово, щоб наголос падав на сумнівний звук.
3. Добираючи спільнокореневі слова або форми того самого слова, перевірити, чи не випадає сумнівний голосний.
4. Пересвідчитися, чи сумнівний звук не входить до сполучень **-ере, -еле**.
5. Звернутися до словника.

ПІДСУМОК

- Чи досягли на уроці очікуваних результатів?
- Під час виконання яких завдань мали труднощі?
- Над чим варто попрацювати?
- Які настанови поета, на початку уроку, висловлені у вірші спонукали до роздумів?

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. За підручником (Глазова О., Кузнецов Ю. Українська мова : Підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. Академічний рівень. – К : Зодіак – ЕКО, 2010) опрацювати правила (с. 45) виконати вправу 49.
2. Створити власне письмове висловлювання «Мова і я».

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48

Складні випадки правопису слів із ненаголошеними голосними

Написав Administrator

Вівторок, 03 березня 2015 10:48
